

Dobrovoljni sveti zastran sadjoreje.

Korist sadjoreje je očitna ko beli dan: češ sirovega, češ kuhanega, češ suhega, češ na kozici, češ pečenega sadja; češ med kašo zmešanih češpelj (kreke), češ trave za živino, ki na vertih s sadnim drevjem obsajenih prebogato raste; češ sladkega vina ali češ žganjice, češ kisa (jesiha) ali presladkega medú, ki ga pridne čbelice pobirajo po cve-tečem drevju, — povsod povsod ti kaže obilen dobiček sadjoreje, ktera malo truda prizadeva, pa obilo donáša, kadar je letina ugodna. Dobro bi bilo, ako bi ob cestah in po-tih sadunosno drevje sadili; koliko prazne zemlje bi se v prid obrnilo in koliko lepši bi bili mnogi kraji!

Vsaka začetna ali ljudska šola na kmetih naj bi precej skerbela, da bi ji srenja (soseska) odločila kako me-sto za sadni vert, kjer bi učitelj svojo šolsko mladino podučeval v poglavitnih opravilih sadjorejnih.

Vsak duhoven pastir naj bi sadjorejo pri vsaki priložnosti priporočal; naj več zamore on, kakor nas vesele skušnje učé, za pospeh nje storiti z besedo in djanjem, vedno se oziraje na sv. evangeli, kateri govori „od semena“, „od drevesa, ki dobrega sadú ne rodi“ itd. Ko je duhovni pa-stir skerbela naj prvo za dušni blagor svojih ovčic, ni no-benemu drugemu toliko priložnosti dane, kakor njemu, tudi pripomoči k posvetnemu pridu njegovih duš.

Županije (komuni) bi se imele prav živo poprijeti, da v okolici njih se čedalje več sadja zasadi; bratovsko bi mo-gel eden drugemu pomagati, da se spravi sadjoreja krepko na noge.

Vsem učiteljem pa, ki se o sadjoreji z otročiči mučijo, osobito pa marljivim, ki imajo pokazati, da so veliko sadili, cepili, požlahnili, presadili, naj bi se ta njih trud s kakim veseljem povernil, na priliko s primernim darilom.

Kakor hitro bi sadjoreja se dobro ukoreninila, bi tudi čbelarstvo se povzignilo in tudi svoj dobiček donášalo.

J. Kranjski.

Lepoznanske stvari.

Pesme in njih presoja. (Konec.)

Zraven teh duševnih ali notranjih lastnost morajo pesmi (pesmotvori) tudi unanjo njim dostojno obliko imeti, in to je drugi poglavni stvoritelj, na kterega presojevavec dobro paziti ima.

Lirika ljubi priličbe (alegorije), trope in druge pri-slikajoče oblike, ktere pa tudi ne smejo tako jedna na drugi skopčane biti, da zakrivajo zápopadek pesmi in razumljenje temnijo. Epika se derži prostega, naravnega jezika in sem-ter tje naravnih priličnih prispodobljenj. Dramatika sopet stopa v sredi med njima in se vsakega enakomerno poslužuje.

Tretje in zadnje poglavje v presoji ali kritiki je, da se umetniške pesmi od národnih razločujejo. Národne pesme so izvor, so duša in izraz mislenja narodovega. One se ne morejo navadni kritiki podvreči, ker se od njih ne more reči, kakošne da bi morale biti, ker jih narod po nobenih umetniških pravilih ne sestavlja; od njih se samo to reči dá, kakošne so. Drugače je pa pri umetniških pesmih, ktere se morajo ravnati po strogih pravilih gledé zapopadka njih in pa oblike.

Ako tedaj hoče, da kritikar pravilno pretresuje kakošno pesem, mora (oprostite, da še jedenkrat v kratkem to po-navljam!) od pravila do pravila posamnih verst pesmotvorov stopati. Sosebno mora gledati, ali je zapopadek dostojen popevanja liriškega, ali pripovedanja epiškega ali pred-stavljanja dramatiškega; dalje koliko stopnjo je došel v liriki se epiki, v epiki se lirike rešiti, in ako je v drama-tiki oboje tako v en venec spletel in zjedini, da značajne svojstva nobenega teh stvoril ne motijo in kako se je javnih obličnih pravil držal.

H koncu moram še nekaj omeniti, kar malokter kri-tikar prevdara, namreč osebne lastnosti in svojstva pev-cove, ktere njegovim delom, negledé na vse drugo, pose-

ben osebni značaj dajajo. Mnogo ali večidel kritikarjev potrebuje in ceni pesmi po svojem notrajnem merilu, in nemilo ognjusi vse, kar se temu ne priličuje; pred sodniščem takega presojevavca samo njegove lastne pesmi veljajo. — So pa tudi kritikarji, kateri imé pevca za mérito imajo. Tako se še zmiraj svojega nekdanjega profesora spominjam, kateri je po tem vodilu naše šolske naloge presojeval; kdor je naj bolje latinsko, gerško, zemljopis, matematiko itd. razumel, tisti je tudi „per analogiam“ leposlovne naloge naj izvrstneje izdeloval. Vse take kritike pa kažejo plitvo glavo. — Naj večja pregreha, ktere se kritikar vkriviči, je pa, če se pevcu gerdo ruga, če njegove pogreške zasme-huje in če v svoji presoji očitno razodeva, da po nečimer-nem psovanji želi pisatelja pred svetom gerđiti in osramotiti. Gotovo take sline bolj kritikarja kakor pisatelja gnjusijo. Kritika mora biti vselej možato in spodobno pisana, kajti nje poglavni namen je podučiti, ne pa serd napravljati in pa škandal.

Iz Zagreba.

K. Žavčanin.

Ozir po domači.

Slap „Zaveršnica“ v Bohinji.

Mnogo naravskih lepotij zaljša mило našo domovino, zato jo ogledujejo radi domači, pa tudi ptujih priroma obilno število slednje leto zastran tega v Krajno. Da se blizo vsak zadovoljen odtod verne, nam spričujejo slavnih nara-voslovcev mnoge pravične razsodbe, ktere pogostoma v raznih časnikih in bukvah beremo. Ako bi pa po izgledu drugih dežel domači sinovi se še bolj po domovini ozirali in zna-menitosti raznih krajev pridno popisovali, gotovo bi naša domovina še vse bolj slovela kakor tako slovi. Sicer imamo odkritega že mnogo, kar nam je v ponos; nič manj pa se tudi še nahajajo lepotije in imenitosti, katerih očitno imeno-val še nihče ni naših ljudi. One se še ponižno skrivajo očém učenega naravoslovca; le priprosti kmetič in pre-bivavec visocih planin vé za nje, pa jih, žalibog, ceniti ne ume. — Ena takih lepotij je slap „Zaveršnica“, od kte-rega je bilo govorjeno v 61. listu „Novic“.

Ako popotnik pride iz Bleda v Bohinj, se mu na per-vem, in ako nasprotno gré iz Bohinja proti Bledu, na zad-njem bolj odpertem polji pokaže ob cesti vas Nomen. Na-slonsjena je na levo znožje visocih gorá in stoji ravno na iztoku doline, ki se koj ob pričetku v dva ozka stremena cepi. Po vsakem se pripodí potok, ki se pa še za vasjó v enega steka in prijazno skoz vas šumljaje urno Savi naproti hiti. Levi vir omenjenega potoka je bolj vodnat memo de-snega; viditi ga pa tudi zamoremo iz ceste sred vasi, kako se v globoki strugi dolinice prvič precej visoko gori, dru-gič nekoliko nižje čez dvé sterme skali proti ravnini premeta in peni tako belo, da bi človek skoraj mislil, živo srebro izvira iz gromovitih preduhov in podnožij mogočnega Tri-glava ter hiti napajat livade bohinske. Tukaj sred vasi te, dragi bravec, vabi pri hiši štev. 15 lepa steza proti bregu, ki te pelja po precej sterme, pa dovolj zložni poti visoko gori proti tihi dolinici. Potok si sicer pustil na levo, pa glasno bobnenje njegovih valov te tako dolgo tako mično v svojo neposredno bližavo vabi, da poslednjič visoko gori res zopet do njegove struge prideš. Ako si urno stopal, si do tukaj komaj 20 minut časa potreboval; al zdaj zložna pot mahoma neha, — skale ti prečijo pot, nazaj ozirajočega te vabi pred tvojimi očmi razprošteno nomensko polje in deleč gori okrog visoki verho vi bohinskih gorá, da bi se vernil, pa nikar! — le nekoliko se še potrudi in spenjaj prek ska-natega in stermega obrežja, skrita dolinica se ti nenadoma na desno odprè in v hipu ti pokaže štiri slapove Za-veršnice.

Kaj tacega, kakor se tú na tako skritem kraji očém popotnikovim odgerne, preseže človeško domišljijo. Tiha in divja podolgo-okroglasta dolinica leží pred teboj. Zarobljena je visoko gori krog in krog z zelenim gajem, z njega pa